

In memoriam

Karel Glastra van Loon (1962-2005)

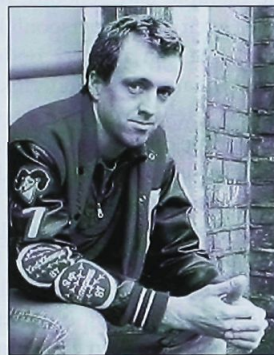
C.N.M. Renckens

Op 1 juli 2005 overleed journalist, activist, schrijver en columnist Karel Glastra van Loon op 42-jarige leeftijd aan de gevolgen van een anderhalf jaar eerder vastgestelde hersentumor. Zijn grootste bekendheid verwierf Glastra van Loon met zijn zeer goedverkochte boek *De Passievrucht* (350.000 verkochte exemplaren en vertaald in 30 talen) uit 1999. Dit succes zou hij niet meer evenaren met zijn twee latere romans en evenmin met zijn verhalenbundel en zijn drie non-fictieboeken.

De *Passievrucht* behandelt een universeel thema van de condition humaine: de onvermijdbare onzekerheid van elke vader over de vraag of hij inderdaad de verwekker is van het kind dat zijn vrouw ter wereld brengt. In *De Passievrucht* ontdekt zo'n vader dat hij niet de biologische vader van zijn 13-jarige zoon kon zijn en gaat op zoek naar de verwekker. De moeder van de zoon is dan al tien jaar dood. Het boek werd ook verfilmd.

Glastra van Loon begon zijn carrière als journalist bij *Libelle* (zeer kortstondig) en *Nieuwe Revu* en was al vroeg politiek actief in de SP. Als journalist maakte hij de opstand op het Plein van de Hemelse Vrede (1989) life mee en hij versloeg voor de *Nieuwe Revu* ook de Golfoorlog. Hij werkte als freelance redacteur ook mee aan diverse televisieprogramma's als Karel en Lopende zaken. Zijn leven en werk stond in het teken van een verzet tegen ironie en cynisme, zoals hij zelf eens zei in een interview en hij verklaarde deze instelling, waarbij hij de wereld ook indeelde in Goed en Kwaad, vanuit zijn calvinistische opvoeding. Hij schreef teksten voor de SP en publiceerde samen met SP-leider Jan Marijnissen het boek *De laatste oorlog, gesprekken over de nieuwe wereldorde*. Hij had de laatste jaren ook een wekelijkse column in *Margriet*, waarin hij zichzelf afficheerde als 'idealist, activist, vader en schrijver'. In die columns schreef hij herhaaldelijk over zijn ongeneeslijke ziekte en over de reactie erop van zijn drie nog zeer jonge kinderen. Deze columns zijn postuum uitgegeven onder de titel *Ongeneeslijk optimistisch* (Nieuw Amsterdam Uitgevers, 2005, € 12,50). Volkskrant-recensent Wim Wirtz constateerde dat het vlot geschreven stukjes zijn, soms aandoenlijk en vertederend, die zich maar weinig onderscheiden van

Glastra van Loon
in 2002

andere door kankerpatiënten neergeschreven noties over ziekte, dood en leven. Wellicht met uitzondering van zijn alomtegenwoordige, verbazingwekkend optimistische toon, aldus Wirtz. De uitvoering van dit in grote haast samengestelde boekje is erg slordig en bevat zelfs veel spelfouten. Ook vermeldt de flaptekst dat *De Passievrucht* het meest vertaalde Nederlandse boek zou zijn, een onjuistheid die in *De Volkskrant* al terecht door de conservator van het Multatulimuseum, Jos van Waterschoot was weersproken: het is nog altijd de *Max Havelaar* van schrijver (en destijds VtdK-lid) Multatuli die met ruim 40 vertalingen de absolute nummer 1 is in dit opzicht. Toch geeft het grote aantal vertalingen aan dat Glastra van Loon met zijn boek velen heeft geraakt.

Het is verleidelijk de bundel van Glastra van Loon te vergelijken met de eveneens gebundelde krantencolumns van de Britse *Times*-journalist John Diamond en dan valt de vergelijking toch wel in het nadeel van onze landgenoot uit. In Diamonds ook postuum uitgegeven bundel *Snake oil and other preoccupations* (Uitgeverij: Vintage Londen, 2001) beschrijft deze het beel van zijn keelkanker. Tijdens die ziekte

bleef hij schrijven en een toenemend deel van zijn columns ging over de sterke aandring die op hem werd uitgeoefend om zich (ook) alternatief te laten meebehandelen. Steeds zieker wordend, maar onverminderd helder en kritisch van geest, schreef hij over zijn redenen om die adviezen in de wind te slaan. Drie weken voor zijn dood mailde hij aan zijn vrienden dat de ziekte in alle hevigheid terug was gekomen en dat 'surgery would mean cutting bits out of me that I really can't do without'. Een stijlbloempje, representatief voor Diamonds kijk op het leven. Glastra van Loon was in dit opzicht een geheel andere mening toegedaan, hetgeen zich al enigszins liet voorspellen, toen hij tijdens een interview vijf maanden nadat de hersentumor was vastgesteld, daarover zei: 'Vast geen toeval. De afgelopen jaren heb ik mijn hoofd zwaar overbelast. Ik heb drie kinderen gekregen, maar ben alle dingen blijven doen die ik daarvoor ook al deed.' In een van zijn columns sprak hij zijn bewondering uit voor het boek *Love, Peace and Medicine* van de beruchte chirurg Bernie Siegel en voor Deepak Chopra. Dat kon niet goed gaan. En inderdaad: hij begon zich tijdens lezingen en in zijn geschriften steeds kritischer uit te laten over de categorische verwerping van alternatieve geneeswijzen door reguliere medici. Wij maakten daarvan reeds melding in dit tijdschrift (NTtdK, 2004,3,6)

Alternatieve geneeswijzen • Naast de reguliere therapie (bestraling, medicatie en later twee hersenoperaties) zocht Glastra van Loon ook het advies van de Haarlemse niettoxische natuurarts Moolenburgh, die hem een 'ecologisch dieet' voorschreef. In een lezing te Haarlem in juni deed hij een beroep op beoefenaars van alternatieve en reguliere geneeskunde om meer samen te werken en hij noemde onze Vereniging als voorbeeld van huiveringwekkende bevooroordeeldheid. In zijn *Margriet*-column 'Wetenschap en geloof' van 2 augustus 2004 (ook opgenomen in *Ongeneeslijk optimistisch*) ging Glastra van Loon nog wat verder: hij citeerde twee Amerikaanse studies waarin het gunstige effect van gebed op resp. hartinfarct en aids zou zijn aangetoond. Dat zou toch de 'hoeders van de zuiver wetenschappelijke geneeskunde' en vooral 'de grootste schreeuwers onder hen' stof tot nadenken moeten geven. Volgens de schrijver zouden beide studies aan de hoogste wetenschappelijke eisen hebben voldaan. In de aids-studie maakte het helemaal niets uit of er gebeden werd door christelijke gebedsgenezers, door een sjamaan of door een Chinese Qigongmeester. Wij stuurden de schrijver, immers ook

actief in de SP die een onberispelijk standpunt heeft m.b.t. alternatieve geneeswijzen, toen een brief met o.a. twee artikelen (Tessman & Tessman, *Efficacy of Prayer. A Critical Examination of Claims*. SI, 2000:31-33 en Bruce Flamm, *Faith healing confronts modern medicine*. *Sci Rev Alt Med*, 2004:9-14) waarin bij de bewijzen van de gebedsgenezing enkele vraagtekens worden geplaatst. Ook vroeg ik hem: denkt u nu ook dat het bestaan van God door deze studies bewezen is? Waarom helpt God alleen (sommige) mensen voor wie gebeden is: hij kent toch alle leed en zou toch iedereen wel even kunnen helpen c.q. redden? Denkt u echt dat natuurwetten soms door God kunnen worden uitgeschakeld om een wonder te laten gebeuren?

'Erg bont maakt u het', aldus liet ik hem weten, 'door in het kielzog van deze curieuze - in mijn ogen zelfs absurde en ongetwijfeld deels gefraudeerde c.q. verzonden - studies (de auteur van een studie over het effect van gebed op IVF zit inmiddels gevangen wegens grootschalige fraude) ook de alternatieve geneeswijzen in bescherming te nemen tegen 'de grootste schreeuwers onder de hoeders der zuiver wetenschappelijke geneeskunde'. Terwijl uw partij de SP het meest onberispelijke standpunt inneemt m.b.t. de alternatieve geneeskunde van alle politieke partijen, lijkt u wel in klein rechts te zijn beland met zijn liefde voor homeopathie en natuurgeneeskunde. De reguliere geneeskunde is een open en gretig systeem en verwelkomt elke uitbreiding van zijn therapeutische mogelijkheden, maar alvorens een therapie in de praktijk kan worden gebracht dient dat eerst netjes te zijn aangetoond en bestand te zijn tegen een kritisch forum van beroepsgeenoten. Zo zit dat en u als intellectueel zou dat in een damesblad moeten schrijven en de alternatieven niet de *free ride* moeten geven in het kielzog van enkele gemankeerde *prayer*-studies, zoals u nu deed.'

Wat volgde was een heftige discussie per e-mail waarin Glastra Van Loon niet ontzien wilde worden wegens de door mij bij hem veronderstelde existentiële crisis en er blijk van gaf alle artikelen, die wij hem stuurden goed te hebben gelezen. Maar wat aanvankelijk nog op een interessant debat geleek - ik overwoog zelfs hem toestemming te vragen tot publicatie ervan in dit tijdschrift - ontaardde al snel in een stereotiepe uitwisseling van argumenten, zoals wij die over dit onderwerp al zo vaak voerden. Tot mijn teleurstelling kwam Glastra van Loon niet met originele argumenten, maar verwees hij naar het boek *The Field* van Lynx Mitigeert, waarin wordt ingegaan op mogelijke verklaringen voor schijnbaar onverklaarbare verschijn-

selen. Ook bleek hij onder de indruk van *Black-out Fysicus* van Davit F. Beat, en *Quantum healing* van Deepak Chopra. In deze boeken, aldus Glastra van Loon, komen wetenschappers aan het woord die een fundamenteel andere houding aannemen ten aanzien van het onverklaarde en schijnbaar onmogelijke dan de VtdK - en een die zijns inziens vele malen vruchtbaarder is. Ook lag 'op het nachtkastje naast mijn vrouws bed' een boek getiteld *Voedingsinterventie bij kanker* (Valstar). Hij had dat nog niet eerder ingekeken, maar zag toen 'dat het een voorwoord had van de heer Houtsmuller. Ik heb zowel het voorwoord als een aantal belangwekkende hoofdstukken uit het boek gelezen. Ik kwam daar ook uw naam nog in tegen (grappig dat ook Valstar het woord 'fundamentalisme' in de mond neemt als hij het over u heeft). Hij heeft het ook nog over enkele kort gedingen. Kennelijk zit er aan uw verhaal over Houtsmuller ook nog een andere kant... (...) Of is dat boek *Nutritional Medicine* van Harvard geschreven door warhoofden en/of oplichters, danwel wordt het door leken en warhoofden als Valstar volstrekt verkeerd uitgelegd? (...) Wat maakt u, als vrouwenarts, er eigenlijk zo zeker van dat het volgen van het Houtsmuller- of het Moermandieet geen enkele positieve invloed heeft op de genezing van kanker - in weerwil van het feit dat in *Nutritional Oncology* het tegendeel wordt beweerd? (...) Persoonlijk sta ik bij twee verschillende artsen onder behandeling (voor een astrocytoma, 3e graad). De ene is een Haarlemse huisarts (Moolenburgh) die zich in de loop der jaren heeft toegelegd op de behandeling van kankerpatiënten en van kinderen met entschade. Hij maakt daarbij gebruik van allerlei onorthodoxe middelen, zoals een (op Houtsmuller gebaseerd) dieet, voedingssupplementen, koffieclysma's, zo nu en dan een Bachbloesem of een homeopathisch medicijn - en daarnaast heeft hij me van het begin af aan aangemoedigd om vooral ook mijn bestralingsbehandeling te volgen (in de VU) en de door mijn neuroloog voorgeschreven anti-epileptica te slikken.' (Einde citaten).

Glastra van Loon had mij in zijn eerste reactie al laten blijken weinig mogelijkheden te zien om ons verschil in inzicht te overbruggen. De lezer zal - na kennisneming van bovenstaande correspondentie - begrijpen dat dat correct was. De persoon van mijn opponent was bijzonder, maar de discussie inwisselbaar voor elk debat over dit onderwerp met personen die gevallen zijn voor het alternatieve gedachtegoed. In oktober 2004 kwam hij in zijn *Margriet*-column nog terug op dit debat toen hij meldde door ondergetekende en later door Hans van Maanen in *De Volkskrant* gekapitteld te zijn over zijn ideeën over geloof en wetenschap. In deze column, getiteld 'Mea culpa' (ook op p. 40-42 van de bundel) trekt Glastra het boetkleed aan: de door hem aangehaalde studies waren inderdaad van onvoldoende kwaliteit en bidden lijkt dus niet te helpen. Glastra vond dat jammer, want 'het strikt wetenschappelijke wereldbeeld (materialistisch en mechanistisch) vind ik koud en ontoereikend om de rijkdom van het leven te verklaren.' Eind oktober 2004 ontving ik per post 'met excuses voor de vertraging' van hem nog een kopie van een hoofdstuk uit het boek *Living Proof - a medical mutiny* van M. Gearin Tosh, waarin een lijder aan de ziekte van Kahler zijn ziektegeschiedenis beschrijft. Terwijl hij een kans had van 0,005% op overleving, was hij er na toepassing van maar liefst acht soorten alternatieve therapie nog steeds.

Met Karel Glastra van Loon is veel te vroeg een groot literair talent heen gegaan en een man die daarnaast een prijzenswaardige maatschappelijke beweging toonde. Dat zelfs die eigenschappen iemand niet resistent maken tegen de verlokkingen van de valse hoop der alternatieve geneeskunde is tragisch en onderstreept het feit dat zij die de burger daartegen willen beschermen voor een zware opgave staan. ●

Dat hij moge rusten in vrede.